

KAZNENA ODGOVORNOST PO OSNOVU RADA

REZIME: U radu autor se bavi pitanjima koja se odnose na kaznenu odgovornost određenih subjekata po osnovu rada i to bar iz dva razloga: prvi se ogleda u tome što do sada u našoj stručnoj literaturi nije poklonjena odgovarajuća pažnja tako važnim pitanjima o kojima je reč i drugi, što se ista pitanja nameću kao aktuelna donošenjem novog Krivičnog zakonika Republike Srbije i velikog broja novih zakona iz oblasti radnih odnosa, socijalnog osiguranja i zaštite i kolektivnih ugovora i zarada.

Autor konstatuje da je u oblasti rada, socijalnog osiguranja i zaštite, te kolektivnih ugovora i zarada povećan kvantitet kaznene odgovornosti većeg broja subjekata ali ne istovremeno i njen kvalitet. Upravo ta disproporcija u pojedinim segmentima i predstavlja predmet analize u radu. Zbog toga, nakon izvršene analize, autor zaključuje da su pojedina pitanja iz posmatrane oblasti pravnotehnički dobro uređena sa posebnim osvrtom na ona pitanja kod kojih to nije slučaj ukazujući na pravce mogućih poboljšanja zakonskih rešenja *de lege ferenda*.

Ključne reči: kaznena odgovornost, krivični zakonik, radni odnosi

Kako je rešeno pitanje kaznene odgovornosti po osnovu rada?

U cilju zaštite prava po osnovu rada, kao ustavne kategorije, neophodno je istu urediti i kaznenim odredbama. Ovo pitanje nije uvek lako i adekvatno rešiti. Kod nas je ovo pitanje uređeno tako što su krivična dela protiv prava po osnovu rada svrstana u glavu XVI Krivičnog zakonika Srbije koja nosi istovetan naziv. U uporednom zakonodavstvu nailazimo na različita rešenja. Tako su u nekim državama ova krivična dela svrstana u grupu krivičnih dela protiv službene dužnosti, što je posebno bilo svojstveno bivšem socijalističkom sistemu, a u drugim u grupu krivičnih dela protiv privrede i u trećim u grupu krivičnih dela protiv lične sigurnosti ljudi ili imovine.

* Prorektor Samostalnog i nedržavnog Univerziteta Privredna Akademija u Novom Sadu.

Naše krivično zakonodavstvo je veoma rano izdvojilo ova krivična dela u posebnu glavu s tim što je u početku njihov broj obuhvatao svega četiri krivična dela. S obzirom da je KZ iz 1951. godine, u kojem su u posebnom poglavlju bila izdvojena ova krivična dela, što je u izveznom smislu odražavalo raniji administrativni sistem upravljanja privredom, broj krivičnih dela ove vrste i nije mogao biti veći. Sa razvojem privrednih odnosa, donošenjem Zakona o preduzećima i sada Zakona o privrednim društvima bilo je neophodno da se izmeni i broj krivičnih dela protiv prava po osnovu rada. Usled toga je i došlo do povećanog broja inkriminacija u ovoj oblasti i do isključenja pojedinih krivičnih dela iz ranijeg perioda koja više nisu bila adekvatna za zaštitu novih privrednih odnosa. Tako su isključena krivična dela - povreda samoupravljanja (čl. 77. KZRS), zatim povreda prava na samoupravljanje (čl. 78. KZRS) i zloupotreba samoupravljanja (čl. 79. KZS). Umesto njih uvedena su tri nova krivična dela i to povreda upravljanja (čl. 86 a. KZRS), povreda prava na upravljanje (čl. 86 b. KZRS) i zloupotreba položaja u organu upravljanja (čl. 86 v. KZS).

Pored krivičnih dela predviđenih u Krivičnom zakoniku Republike Srbije (u daljem tekstu KZ) zakonodavac je u cilju zaštite prava po osnovu rada predvideo i posebno krivično delo u čl. 72. Zakona o dobrovoljnim penzijskim fondovima i penzijskim planovima¹ pod nazivom oglašavanje prospekta sa neistinitim podacima koje glasi: Ko, u nameri obmanjivanja javnosti, u prospektu dobrovoljnog penzijskog fonda, skraćenom prospektu, godišnjem i polugodišnjem izveštaju, objavi neistinite podatke o pravnom i finansijskom položaju fonda ili njegovim poslovnim mogućnostima i druge neistinite činjenice koje su relevantne za donošenje investicione odluke, ili ne objavi potpune podatke o tim činjenicama - kazniće se kaznom zatvora do tri godine.

Ko, u nameri obmanjivanja javnosti, ne objavi dopunu prospekta ili izveštaja o bitnim događajima koji mogu bitnije uticati na odluku o učlanjenju, kazniće se kaznom zatvora do tri godine.

Uporedo sa krivičnom odgovornošću zakonodavac je predvideo i privredno prestupnu i prekršajnu odgovornost. Tako je privredno prestupna odgovornost predviđena u čl. 73, 74. i 75. Zakona o zaštiti Zakona o dobrovoljnim penzijskim fondovima i penzijskim planovima i u čl. 62 b. Zakona o zaštiti na radu.² Prekršajna odgovornost je uređena u Zakonu o radu,³ Zakonu o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti,⁴ Zakonu o uslovima za zasnivanje radnog odnosa sa stranim državljanima,⁵ Zakonu o zaštiti na radu,⁶ Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju,⁷ Zakonu o socijalnoj zaštiti i obezbeđivanju socijalne si-

¹ Sl. glasnik RS, br. 85/05.

² Sl. glasnik RS, br. 42/91, 53/93, 67/93, 48/94, 42/98.

³ Sl. glasnik RS, br. 24/05, 61/05.

⁴ Sl. glasnik RS, br. 71/03, 84/04.

⁵ Sl. list SRJ, br. 42/92, 24/94, 28/96,

⁶ Sl. glasnik RS, br. 42/91, 53/93, 67/93, 48/94, 42/98.

⁷ Sl. glasnik RS, br. 34/03, 64/04, 84/04, 85/05, 101/05.

guranosti građana,⁸ Zakonu o zdravstvenom osiguranju,⁹ Zakonu o zaštiti građana SRJ na radu u inostranstvu,¹⁰ Zakonu o dobrovoljnim penzijskim fondovima i penzijskim planovima¹¹ i Zakonu o štrajku.¹²

Neophodno je konstatovati da nije dobro rešenje to što u svim navedenim zakonima postoje samo dva utvrđena privredna prestupa, dok su sve druge radnje predviđene kao prekršaji, a ovo iz osnovnog razloga što su se privredni prestupi u dosadašnjoj sudskoj praksi pokazali kao odgovarajuća zaštita prava po osnovu rada, gledajući u celini i kao predohrana izvršenju krivičnih dela kao najtežih oblika kažnjivih dela u ovoj oblasti.

Pri svemu iznetom valja imati u vidu činjenicu da se celokupna kaznena odgovornost po osnovu rada zasniva na odgovarajućim načelima Ustava Republike Srbije koji se odnose na zaštitu po osnovu rada. Tako je u odredbi člana 60. Ustava, koja nosi naslov *Pravo na rad*, kojim se izražava osnovno načelo u oblasti rada, utvrđeno: Jemči se pravo na rad, u skladu sa zakonom. Svako ima pravo na slobodan izbor rada. Svima su, po jednakim uslovima, dostupna sva radna mesta. Svako ima pravo na poštovanje dostojanstva svoje ličnosti na radu, bezbedne i zdrave uslove rada, potrebnu zaštitu na radu, ograničeno radno vreme, dnevni i nedeljni odmor, plaćeni godišnji odmor, pravičnu naknadu za rad i na pravnu zaštitu za slučaj prestanka radnog odnosa. Niko se tih prava ne može odreći. Ženama, omladini i invalidima omogućuju se posebna zaštita na radu i posebni uslovi rada, u skladu sa zakonom.

U odredbi čl. 69. st. 2, 3, 4. i 5. Ustava Republike Srbije koji nosi naslov *Socijalna zaštita* je utvrđeno: Prava zaposlenih i njihovih porodica na socijalno obezbeđenje i osiguranje uređuje se zakonom. Zaposleni ima pravo na naknadu zarade u slučaju privremene sprečenosti za rad, kao i pravo na naknadu u slučaju privremene nezaposlenosti, u skladu sa zakonom. Invalidima, ratnim veteranima i žrtvama rata pruža se posebna zaštita u skladu sa zakonom. Fondovi socijalnog osiguranja osnivaju se u skladu sa zakonom.

Kod svih krivičnih dela protiv prava po osnovu rada zahteva se nastupanje tačno određene posledice, jer ukoliko ista nije proizvedena, ne može se govoriti o krivičnom delu već o nekom od predviđenih privrednih prestupa ili prekršaja.

Takođe treba imati u vidu činjenicu da su sva krivična dela protiv prava po osnovu rada tzv. blanketna krivična dela s obzirom da se zasnivaju na mnogobrojnim navedenim drugim zakonima van krivično pravne oblasti.

U pogledu subjektivnog elementa kod učinioca bilo kog krivičnog dela protiv prava po osnovu rada neophodno je utvrditi umišljaj kod učinioca jer bi se bez

⁸ *Sl. glasnik RS*, br. 36/91, 79/91, 33/93, 67/93, 53/93, 46/94, 48/94, 52/96, 29/01, 84/04, 115/05.

⁹ *Sl. glasnik RS*, br. 107/05, 109/05.

¹⁰ *Sl. list SRJ*, br. 4/98 i *Sl. glasniku RS* br. 101/05.

¹¹ *Sl. glasnik RS*, br. 85/05.

¹² *Sl. list SRJ*, br. 29/96.

njegovog utvrđivanja, takođe, moglo raditi o izvršenju privrednog prestupa ili prekršaja.

Povreda prava po osnovu rada i prava i socijalnog osiguranja (član 163. KZ)

Ko se svesno ne pridržava zakona ili drugih propisa, kolektivnih ugovora i drugih opštih akata o pravima po osnovu rada i o posebnoj zaštiti na radu omladine, žena i invalida ili o pravima iz socijalnog osiguranja i time drugom uskratiti ili ograničiti pravo koje mu pripada, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

Već smo istakli da je pravo na rad zagarantovano Ustavom Republike Srbije. Prava po osnovu rada, koja proizilaze iz ustavnog prava na rad su razrađena u Zakonu o radu i posebnim zakonima kojima su ratifikovani Međunarodne konvencije Međunarodne organizacije rada kao što su Konvencija br. 90 o noćnom radu u industriji, Konvencije br. 39 o noćnom radu žena, zaposlenih u industriji itd.

Odredba člana 163. KZ sadrži dva oblika krivičnog dela u pitanju. Prvi oblik se ogleda u nepridržavanju zakona ili drugih propisa, kolektivnih ugovora i drugih opštih akata o pravima po osnovu rada i posebnoj zaštiti na radu omladine, žena i invalida, a drugi oblik se ogleda u nepridržavanju zakona ili drugih propisa, kolektivnih ugovora i drugih opštih akata o pravima iz socijalnog osiguranja.

I kod jednog i kod drugog oblika krivičnog dela u pitanju, neophodno je utvrditi kod učinioca umišljaj, i svest o nepridržavanju zakona ili drugih propisa, kolektivnih ugovora i drugih opštih akata o pravima po osnovu rada i o posebnoj zaštiti na radu omladine, žena i invalida ili o pravima iz socijalnog osiguranja.

Kod oba oblika ovog krivičnog dela neophodno je nastupanje tačno određene posledice koja se ogleda u uskraćivanju ili ograničavanju bilo kom licu prava koja mu po zakonu i drugim propisima, odnosno opštim aktima pripadaju. Uskraćivanje znači da pravo zaposlenog nije moglo biti u potpunosti ostvareno, a ograničavanje znači da je pravo u jednom delu ostvareno, ali da nije u potpunosti iskorišćeno, s tim da se podrazumeva da je takvo lice steklo neko pravo po osnovu rada ili socijalnog osiguranja jer se tek nakon toga može govoriti o radnjama uskraćivanja ili ograničavanja pripadajućih mu prava.¹³ U našoj stručnoj literaturi je izneto i suprotno mišljenje prema kome za postojanje ovog krivičnog dela nije bitno da je nastupila povreda prava po osnovu rada, već da je dovoljno samo njihovo ugrožavanje koje nastaje već samim nepridržavanjem Zakona, drugih propisa kolektivnih ugovora ili drugih opštih akata.¹⁴

¹³ Lazarević, Lj., *Komentar Krivičnog zakonika Republike Srbije*, Savremena administracija Beograd, 2006, str. 472 i Stojanović, Z., Perić, O., *Krivično pravo*, XI izdanje, Beograd, 2006, str. 76.

¹⁴ Ignjatović, A., *Krivično pravo*, posebni deo, Privredna akademija, Novi Sad, 2006, str. 51.

Izvršilac ovog krivičnog dela može biti svako lice sa posebnom napomenom da će u praksi to biti odgovorno ili službeno lice u čiji krug poslova spada i odlučivanje o nekom pravu iz radnog odnosa. Pojam službenog i odgovornog lica određen je u članu 112. st.3. i 5. KZ.

Povreda prava pri zapošljavanju i za vreme nezaposlenosti

1) Ko svesnim kršenjem propisa ili na drugi protivpravan način uskrati ili ograniči pravo građana na slobodno zapošljavanje na teritoriji Srbije pod jednakim uslovima, kazniće se novačnom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko se svesno ne pridržava zakona ili drugih propisa ili opštih akata o pravima građana za vreme nezaposlenosti i time nezaposlenom licu uskrati ili ograniči pravo koje mu pripada.

Objekt zaštite je ustavno i zakonsko pravo građana da se slobodno zapošljavaju i da su građani jednaki pred zakonom.

Krivično delo je svršeno kad je na bilo koji od navedenih načina uskraćeno ili ograničeno pravo bilo kome na slobodno zapošljavanje na teritoriji Srbije pod jednakim uslovima.

Drugi oblik ovog krivičnog dela predstavlja takođe oblik povrede ustavnog prava građana za vreme nezaposlenosti što je sve bliže uređeno u Zakonu o radu, odnosno o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti.

Od krivičnog dela iz člana 163. KZ ovo krivično delo se razlikuje u pogledu pasivnog subjekta. Kod krivičnog dela iz čl. 163. pasivni subjekt je ono lice s kojim je zaključen ugovor o radu pa mu se na osnovu njega krše određena prava, dok se kod krivičnog dela iz čl. 164. st. 1. kod izvršenja istog kao pasivni subjekat pojavljuje lice kome se nezakonito onemogućava slobodno zapošljavanje pod jednakim uslovima.

Ovo krivično delo je svršeno kada pasivni subjekat u celosti izgubi mogućnost kandidature na konkursu za izbor na određeno radno mesto, a na to isto radno mesto bude izabrano drugo lice koje uopšte ne ispunjava uslove konkursa.

Izvršilac ovog krivičnog dela može biti, u principu, svako lice ali će to u praksi uglavnom biti službena i odgovorna lica u državnim organima, privrednim društvima i drugim organizacijama rada u čiji delokrug rada spada, između ostalog, prijem radnika u radni odnos.

Povreda prava na upravljanje

1) Ko silom, pretnjom, svesnim kršenjem propisa ili na drugi protivpravan način spreči ili ometa odlučivanje organa upravljanja ili člana organa upravljanja da učestvuje u radu i odlučivanju u tom organu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinilo službeno ili odgovorno lice zloupotrebom položaja ili ovlašćenja, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

Ovim krivičnim delom se ostvaruje krivično-pravna zaštita prava na upravljanje u privrednim društvima i drugim organizacijama, što je pre svega uređeno Zakonom o privrednim društvima.

Radnja krivičnog dela sastoji se u sprečavanju ili ometanju bilo kog člana organa upravljanja da učestvuje u radu i odlučivanju u tom organu.

Delo je svršeno kad je bilo koje lice kao član organa upravljanja ili nekog drugog organa sprečeno ili ometeno da učestvuje u radu i odlučivanju u tom organu.

Donošenjem Krivičnog zakonika tri krivična dela iz ranijeg Krivičnog zakonika Republike Srbije iz 1994. godine, povreda upravljanja (čl. 86 a), povreda prava na upravljanje (čl. 86 b.) i zloupotreba položaja u organu upravljanja (čl. 86 v) su sistematizovane u jedno krivično delo koje sada nosi naziv povreda prava na upravljanje.

S obzirom da Zakon o privrednim društvima još nije bio usvojen u vreme kada je donet Krivični zakonik i s obzirom na to da Zakon o privrednim društvima utvrđuje razlike između organizacije upravljanja kod društva lica i kod društva kapitala to se opravdano postavlja pitanje da li se ovo krivično delo odnosi samo na organe upravljanja u društvu kapitala ili se, pak, odnosi i na organe poslovođenja kako su isti određeni u društvima lica.

Takođe se opravdano u stručnoj literaturi postavilo pitanje ispravnosti naziva ovog krivičnog dela imajući pri tome u vidu da upravljanje ne predstavlja samo pravo već istovremeno i obavezu titulara ovog prava zbog čega se i smatra da bi bio prikladniji naziv ovog krivičnog dela *Sprečavanje i ometanje upravljanja*.¹⁵

Radnja izvršenja ovog krivičnog dela postavljena je alternativno i sastoji se u sili, pretnji svesnom kršenju propisa ili drugom protivpravnom načinu kojima se bilo ko sprečava i ometa da kao član određenog organa upravlja ili da učestvuje u radu i odlučivanju u tom organu.

Ovo krivično delo može izvršiti bilo ko, dok delo iz stava 2 ovoga člana može da izvrši samo službeno ili odgovorno lice, koje je to u smislu čl. 112. st. 3 i 5. kazuje, koje učini delo iz stava 1. zloupotrebom položaja ili ovlašćenja.

I kod ovog krivičnog dela sve navedene radnje moraju ostvariti tačno određenu posledicu koja se ogleda u sprečavanju ili ometanju odlučivanja organa upravljanja ili člana organa upravljanja da učestvuje u radu i odlučivanju u tom organu.

U teoriji se kao sporno postavilo pitanje da li je zakonodavac formulacijom *spreči ili omete odlučivanje* opisao radnju ili posledicu krivičnog dela? Data su tri odgovora. Prema prvom, radnja izvršenja krivičnog dela je sprečavanje ili ometanje nekoga da kao član organa upravljanja učestvuje u radu i odlučivanju u tom organu.¹⁶ Prema drugom, radnja izvršenja jeste preduzimanje prinude (sile ili pret-

¹⁵ Kalamatiev, T., Trešnjev, A., Krivično delo povreda prava na upravljanje, *Radno-pravni savetnik*, Beograd br. 11/07, str. 75.

¹⁶ Lazarević, Lj., *op. cit.*, str. 477.

nje), kršenje propisa ili radnji kojim se na drugi protivpravan način sprečava ili ometa odlučivanje organa upravljanja ili njegovog člana da učestvuje u njegovom radu i odlučivanju.¹⁷ Dat je i treći odgovor prema kome sprečavanje ili ometanje predstavlja posledicu do koje je dovela radnja – preduzimanje sile ili pretnje, kršenje propisa odnosno preduzimanje svakog drugog protivpravnog načina.¹⁸

Ovaj odgovor nam se čini kao jedino ispravan i prihvatljiv.

I kod ovog krivičnog dela je neophodno utvrditi umišljaj kod njegovog učionica, a kod krivičnog dela iz stava 2. i svest o tome da učinilac postupa kao službeno, odnosno odgovorno lice i da, pri tome, zloupotrebljava svoj položaj, odnosno ovlašćenja.

Povreda prava na štrajk

1) Ko silom, pretnjom ili na drugi protivpravan način spreči ili ometa zaposlene da, u skladu sa zakonom, organizuju štrajk, učestvuju u njemu ili na drugi način ostvaruju pravo na štrajk, kazniće se novačnom kaznom ili zatvorom do jedine godine.

2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se poslodavac ili odgovorno lice koje otpusti jednog ili više zaposlenih sa posla zbog njihovog učešća u štrajku koji je organizovan u skladu sa zakonom ili prema njima primeni druge mere kojima se povređuju njihova prava iz rada.

Pravo na štrajk je ustavno načelo utvrđeno u članu 61. Ustava Republike Srbije na sledeći način: zaposleni imaju pravo na štrajk, u skladu sa zakonom i kolektivnim ugovorom.

Pravo na štrajk može biti ograničeno samo zakonom, shodno prirodi ili delatnosti.

U odredbi čl. 166. KZ predviđena su dva oblika krivičnoga dela: 1. sprečavanje ili onemogućavanje zaposlenih da koriste pravo na štrajk i 2. otpuštanje radnika sa posla zbog učestvovanja u štrajku.

Izvršilac krivičnog dela iz stava 1. može biti svako lice s tim da je kod učionica neophodno utvrditi direktan umišljaj jer izvršilac treba da je svestan da na *protivzakonit način* sprečava ili onemogućava zaposlene da koriste pravo na štrajk.

Izvršilac krivičnog dela iz stav 2. ovoga člana može biti samo poslodavac ili drugo odgovorno lice u smislu člana 112. st. 5. KZ.

Zloupotreba prava na štrajk

Ko organizuje ili vodi štrajk suprotno zakonu ili drugim propisima i time dovode u opasnost život ili zdravlje ljudi ili imovine većeg obima ili ako su usled toga nastupile druge teške posledice, ukoliko time nisu ostvarene obeležja nekog drugog krivičnog dela, kazniće se zatvorom do tri godine.

¹⁷ Stojanović, Z., *Komentar Krivičnog zakonika*, Beograd, 2006, str. 410.

¹⁸ Kalamatiev, T., Trešnjev, A., *op. cit.*, str. 77.

Ovo krivično delo je komplementarno sa krivičnom delom čl. 166. KZ upravo zbog toga što korišćenje nekog prava (od krivičnog dela čl. 166. prava na štrajk) može da dovede do njegove zloupotrebe.

Izvršilac ovog krivičnog dela može biti svako lice pod uslovom da se pojavljuje kao organizator ili vođa nezakonito organizovanog štrajka. Kod učinioca je neophodno utvrditi umišljaj koji obuhvata svest da se organizuje i vodi štrajk koji nije u skladu sa zakonom, ali istovremeno i svest da usled tako nezakonito organizovanog štrajka može nastupiti neka od predviđenih posledica.

Ovo krivično delo je svršeno dovođenjem u opasnost života ili zdravlja ljudi ili imovine većeg obima, odnosno nastupanja drugih teških posledica, ukoliko time nisu ostvarena obeležja nekog drugog krivičnog dela u kom slučaju će učinilac odgovarati za to drugo krivično delo koje se javlja kao primarno u odnosu na ovo delo. U toj situacija njegova odgovornost se zasniva na pravilu *ex prima-ria derogat legi subsidiariae*.

Zloupotreba prava iz socijalnog osiguranja

Ko simuliranjem ili prouzrokovanjem bolesti ili nesposobnosti za rad ili na drugi protivpravan način postigne da mu se prizna neko pravo iz socijalnog osiguranja koje mu po zakonu ili drugim propisima ili opštim aktima ne pripada, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedine godine.

Prava iz socijalnog osiguranja su takođe ustavna kategorija i mogu se ostvariti samo pod uslovima i na način predviđen u Zakonu o socijalnoj zaštiti i obezbeđenju socijalne sigurnosti građana. Ovim krivičnim delom inkriminirano je nezakonito ostvarivanje prava iz socijalnog osiguranja po navedenom zakonu.

Krivično delo, u pitanju, je svršeno kada je učiniocu priznato neko pravo iz socijalnog osiguranja koje mu ne pripada i koje je stoga ne bi mogao zakonito ostvariti.

Izvršilac ovog krivičnog dela može biti svako lice koje može biti korisnik prava iz socijalnog osiguranja. Za krivicu je potreban umišljaj s tim da je neophodno da je učinilac svestan da simuliranjem prouzrokuje bolest ili nesposobnost za rad i da to čini kako bi mu se priznalo pravo iz socijalnog osiguranja koja mu ne pripada.

Nepreduzimanje mera zaštite na radu

1) Lice odgovorno za preduzimanje mera zaštite na radu koje se svesno ne pridržava zakona ili drugih propisa ili opštih akata o merama zaštite na radu usled čega može nastati opasnost za život ili zdravlje zaposlenih, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

2) Ako izrekne uslovnu osudu, sud može odrediti učiniocu da u određenom roku postupi po propisima o merama zaštite na radu.

Rečeno je već da je čl. 60. st. 4. Ustava Republike Srbije, između ostalog, zagarantovano pravo svakog na bezbedne i zdrave uslove rada, i potrebnu zaštitu na radu. Ovo ustavno načelo je razrađeno u Zakonu o radu i Zakonu o zaštiti na radu.

Izvršilac ovog krivičnog dela može biti samo odgovorno lice za preduzimanje mera zaštite na radu a u nekim slučajevima to može biti i službeno lice. Posledica ovog krivičnog dela se ogleda u apstraktnoj opasnosti za život i zdravlje zaposlenih, a ukoliko bi nastupila konkretna opasnost ili povreda, tada bi se radilo o krivičnom delu izazivanja opšte opasnosti, predviđenom čl. 278. KZ, odnosno teškom delu protiv opšte sigurnosti iz čl. 288. KZ ili nekom drugom delu iz glave XXV KZ.

Ovo krivično delo se može izvršiti samo sa direktnim umišljajem.

Oglašavanje prospekta sa neistinitim podacima

Član 72.¹⁹⁾

Ko u nameri obmanjivanja javnosti, u prospektu dobrovoljnog penzijskog fonda, skraćenom prospektu, godišnjem i polugodišnjem izveštaju, objavi neistinite podatke o pravnom i finansijskom položaju fonda ili njegovim poslovnim mogućnostima i druge neistinite činjenice koje su relevantne za donošenje investicione odluke, ili ne objavi potpune podatke o tim činjenicama – kazniće se kaznom zatvora do 3 godine.

Ko, u nameri obmanjivanja javnosti ne objavi dopune prospekta ili izveštaj o bitnim događajima koji mogu bitnije uticati na odluku o učlanjenju, kazniće se kaznom zatvora do 3 godine.

Privredni prestupi

Kao što je već rečeno privredni prestupi su utvrđeni samo u čl. 62 b. Zakona o zaštiti na radu i čl. 73, 74. i 75. Zakona o dobrovoljnim penzijskim fondovima i penzijskim planovima.

Za navedene privredne prestupe može se sa osnovom konstatovati da su, kako po sadržaju, tako i po subjektima njihovog izvršenja pravno tehnički pravilno i dobro uređeni.

Prekršaji

Prekršaji su utvrđeni u svim dosad navedenim zakonima u oblasti radnih odnosa, socijalnom osiguranju i zaštiti i kolektivnim ugovorima i zaradama i to, rekli bismo, na odličan pravno-tehnički način.

Posebno bi smo se pohvalno izrazili o rešenju pitanja zaštitne mere – zabrane vršenja delatnosti predviđene u čl. 273. st. 2. Zakona o radu s obzirom da

¹⁹ Zakon o dobrovoljnim penzijskim fondovima i penzijskim planovima, *Sl. glasnik RS*, br. 85/2005.

je u toj odredbi utvrđena samo *moгуćnost* njenog izricanja a ne i obavezno izricanje te mere kao što je to pogrešno učinjeno kod nekih drugih zakona, a pogotovu kod krivičnih dela iz Zakona o poreskom postupku i poreskoj administraciji.²⁰

Prof. Miroslav Vrhovšek, Ph.D.
Vicerektor of the University "Business Academy"
Novi Sad

Criminal responsibility based upon labor relation

A b s t r a c t

The author elaborates on criminal responsibility of certain persons based upon labor relation, at least for two reasons: firstly, the expert literature does not give answers to some very important questions and secondly, the same questions have been raised by the newly adopted Criminal Code of the Republic of Serbia and other laws concerning labor, social security and collective agreements and wages.

The author notes that in the areas related to labor, social security and collective agreements and wages, the quantity of criminal responsibility of certain persons had increased, but, at the same time, not its quality. Precisely, disproportion in certain segments is the topic of this article. Thus, the author concludes that certain questions from the analyzed area are well covered in the legislation and therefore, draws our attention to those questions which are not and gives legal solutions for the areas that can be improved.

Key words: criminal responsibility, social security, labor law

Literatura

1. *Sl. glasnik RS*, br. 85/2005.
2. *Sl. glasnik RS*, br. 42/91, 53/93, 67/93, 48/94, 42/98.
3. *Sl. glasnik RS*, br. 24/05 i 61/05
4. *Sl. glasnik RS*, br. 71/03 i 84/04.
5. *Sl. list SRJ*, br. 42/92, 24/94 i 28/96.
6. *Sl. glasnik RS*, br. 42/91, 53/93, 67/93, 48/94 i 42/98.
7. *Sl. glasnik RS*, br. 34/03, 64/04, 84/04, 85/05 i 101/05.

²⁰ *Sl. glasnik RS*, br. 80/02, 84/02, 23/03, 70/03, 55/04, 61/05 i 85/05.

8. *Sl. glasnik RS*, br. 36/91, 79/91, 33/93, 67/93, 53/93, 46/94, 48/94, 52/96, 29/01, 84/04 i 115/05.
9. *Sl. glasnik RS*, br. 107/05 i 109/05.
10. *Sl. list SRJ*, br. 4/98 i *Sl. glasnik RS*, br. 101/05.
11. *Sl. glasnik RS*, br. 85/05.
12. *Sl. list SRJ*, br. 29/96.
13. Lazarević, Lj., *Komentar Krivičnog zakonika Republike Srbije*, Savremena administracija Beograd, 2006, str. 472 i Stojanović, Z., Perić, O., *Krivično pravo*, posebni deo XI izdanje Beograd, 2006.
14. Ignjatović, A., *Krivično pravo*, posebni deo, Privredna akademija, Novi Sad, 2006.
15. Kalamatiev, T., Trešnjev, A., „Krivično delo povreda prava na upravljanje“ *Radno-pravni savetnik*, Beograd, br. 11/07.
17. Stojanović, Z., *Komentar Krivičnog zakonika*, Beograd, 2006.
18. Zakon o dobrovoljnim penzijskim fondovima i penzijskim planovima, *Sl. glasnik RS*, br. 85/2005.
19. *Sl. glasnik RS*, br. 80/02, 84/02, 23/03, 70/03, 55/04, 61/05 i 85/05.